

Bestuurlijk voorstel

Zaaknummer 3753930

Aanvraag vangnetuitkering

Programma 6 Zorg voor elkaar

Besluit

Voorgesteld wordt te besluiten:

1. De gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college.

Toelichting

Gemeenten ontvangen op grond van de Participatiewet een specifiek uitkeringsbudget voor bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies; het BUIG-budget. De gemeente Texel heeft over 2025 een tekort van € 311.393 (12,1%) op het BUIG-budget. Indien een gemeente een tekort heeft op dit budget kan zij - onder voorwaarden - in aanmerking komen voor een vangnetuitkering. De belangrijkste voorwaarden zijn:

- het tekort op het BUIG-budget is groter dan de door het Rijk vastgestelde toegangsdrempel;
- het college verklaart dat het maatregelen heeft getroffen om te komen tot tekortreductie;
- het college licht deze verklaring toe;
- de gemeenteraad stemt in met de verklaring van het college.

Op basis van de voorlopige cijfers (Beeld van de Uitvoering) van de toetsingscommissie van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voldoet de gemeente Texel aan de financiële voorwaarden voor een vangnetuitkering over 2025. Vanwege eerdere tekorten in de periode 2022 tot en met 2024 kan de gemeente Texel in aanmerking komen voor het nieuwe uitgebreide vangnet, met een eigenrisicodrempel van 5%. Volgens berekeningen van het Ministerie van SZW zou dit - mits aan alle voorwaarden wordt voldaan - voor de gemeente Texel neerkomen op een vangnetuitkering van € 170.331.

Aanvraag vangnetuitkering

Samenvatting

De gemeente Texel vraagt bij het Rijk een vangnetuitkering van € 170.331 aan vanwege een tekort op het BUIG-budget. Gemeenten ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en BBZ 2004 (levensonderhoud startende ondernemers) en voor de inzet van loonkostensubsidie. Het gaat dus om bijstandsuitkeringen voor levensonderhoud en niet om minimabeleid of bijzondere bijstand.

Loonkostensubsidie is een instrument binnen de Participatiewet dat bedoeld is voor werkgevers. De werkgever komt in aanmerking voor LKS als de werknemer door een ziekte of handicap minder dan het referentiemaandloon kan verdienen. De subsidie is een compensatie in de loonkosten voor de verminderde arbeidsproductiviteit van de werknemer. De werkgever betaalt op deze manier alleen voor de werkelijke productiviteit. Hiermee wordt de werkgever gestimuleerd om iemand met een arbeidsbeperking aan het werk te helpen en houden.

Veel kleine gemeentes hebben een tekort, vanwege de huidige financieringssystematiek. Op basis van de landelijke cijfers voldoet Texel aan de voorwaarden om gebruik te maken van het nieuwe, uitgebreide vangnet met een eigen risico van 5%. Hiervoor gelden de volgende financiële voorwaarden:

1. over 2025 moet sprake zijn van een tekort dat meer bedraagt dan 5,0% van de definitief over dat jaar toegekende gebundelde uitkering als bedoeld in artikel 69 Participatiewet;
2. Over 2022, 2023 en 2024 moet er over minimaal twee van deze drie jaren sprake zijn van een tekort van minstens 5,0%.

Aanvraag vangnetuitkering

Argumenten tot voorstel

1. De gemeente wordt geconfronteerd met een aanzienlijk en niet-gepland tekort op de bijstandslasten, dat niet binnen de reguliere begrotingsruimte kan worden opgevangen.
2. De oorzaak van het tekort ligt vooral aan externe ontwikkelingen, zoals de verplichte huisvesting van statushouders, waarop de gemeente beperkt of geen invloed heeft.
3. De gemeente heeft binnen haar mogelijkheden alle redelijke beheersmaatregelen getroffen om de uitgaven te beperken. Het gaat dan om het beperken van de instroom in de bijstand en het vergroten van de uitstroom, door mensen waar mogelijk naar duurzaam werk te begeleiden. Een uitgebreide toelichting is te lezen in het aanvraagformulier.
4. De vangnetuitkering is bedoeld als een correctiemechanisme voor gemeenten die ondanks zorgvuldig beleid met een onverwacht tekort worden geconfronteerd. Het ontstane tekort kan dan ook verminderd worden door de aanvraag van de vangnetuitkering.
5. Het niet benutten van de vangnetuitkering zou leiden tot een onevenredige aanslag op middelen die voor andere publieke taken noodzakelijk zijn.
6. Het aanvragen van de vangnetuitkering is een uiting van zorgvuldig en transparant financieel beleid.

Alternatieven / andere scenario's

Geen vangnetuitkering aanvragen. De dekking van het financiële tekort zal dan gezocht moeten worden in bijvoorbeeld de algemene reserve.

Doelstelling van beleidsvisie, beleidsregels, project en degelijke

De vangnetuitkering is bedoeld om gemeenten financieel te ondersteunen als zij een onvoorzien en niet of nauwelijks vermijdbaar tekort hebben op de middelen voor de bijstand/Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen aan Gemeenten (BUIG-budget).

Evaluatie

De Raad wordt via de P&C-cyclus op de hoogte gesteld van het besluit van de toetsingscommissie.

Planning

- 30 juni 2026: de gemeenteraad stemt in met de aanvraag voor de vangnetuitkering
- 15 augustus 2026: aanvraag moet middels het modelaanvraagformulier zijn ingediend via de website van de toetsingscommissie
- De minister van Werk en Participatie stuurt gemeenten een beschikking binnen acht weken nadat het advies van de toetsingscommissie door de minister is ontvangen

Embargo

Het besluit wordt op gebruikelijke wijze openbaar.

Financieel

De instroom van statushouders drukt bij een kleine gemeente, als de gemeente Texel, onevenredig zwaar op middelen die de gemeente ontvangt voor de bijstand/de BUIG.

Als de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet positief besluit wordt in het eerste kwartaal van 2027 €170.331 uitbetaald. De vangnetuitkering is ter compensatie van het tekort op de BUIG uitkering ad. € 311.392,44 (2025)

Personeel en/of organisatie

Het voorstel gaat alleen over de aanvraag van de vangnetuitkering. Er zijn dan ook geen personele of organisatorische consequenties.

Juridisch

Als gemeente is er een wettelijke verplichting om te voldoen aan de taakstelling om statushouders te plaatsen. De aanvraag laat aan het RIJK zien dat de gemeente Texel een financieel tekort heeft bij de BUIG. Met de aanvraag van de vangnetuitkering moet de gemeente Texel ook aantonen dat de gemeente Texel voldoende beheersmaatregelen neemt om eventuele tekorten in de toekomst te voorkomen. Door de inzet van het Huis van Ontwikkeling zetten we in op het zorgen dat het aantal inwoners instroomt in de bijstand wordt beperkt. Inwoners worden actief geholpen om passend werk te vinden.

Beleidsmatig

Het aanvragen van een vangnetuitkering heeft beleidsmatig als impact dat de gemeente haar financiële en inhoudelijke sturing op de bijstand kritisch tegen het licht moet houden en mogelijk moet bijstellen om toekomstige tekorten te beperken. De gemeente moet kritisch kijken naar de manier waarop zij de uitgaven van het BUIG-budget monitort en of ze voldoende en juiste maatregelen treft om de instroom in de bijstand te beperken, de uitstroom te bevorderen en mensen waar mogelijk adequaat naar duurzaam werk te begeleiden. Dit vraagt om regelmatige evaluaties en effectieve afstemming tussen uitvoering, beleid en financiën.

Het college heeft maatregelen getroffen om het tekort te reduceren. De instemming van de gemeenteraad heeft betrekking op de juistheid van de verklaring van het college en niet op een inhoudelijk oordeel van de gemeenteraad. Met de instemming bevestigt de gemeenteraad dat het college:

- voldoende duidelijk heeft gemaakt wat de oorzaken zijn van het tekort;
- voldoende duidelijk heeft gemaakt dat dit pakket van maatregelen afdoende is om de geschetste problemen aan te pakken;
- voldoende duidelijk heeft gemaakt dat dit pakket van maatregelen tezamen leidt tot een beoogde tekortreductie, waarbij het effect van deze maatregelen kwantitatief dan wel kwalitatief is beschreven en inzichtelijk is gemaakt.

De gemeente heeft binnen haar mogelijkheden alle redelijke beheersmaatregelen getroffen om de uitgaven te beperken. Het gaat dan om het beperken van de instroom in de bijstand en het vergroten van de uitstroom, door mensen waar mogelijk naar duurzaam werk te begeleiden. Een uitgebreide toelichting is te lezen in het aanvraagformulier.

Inkoop- en aanbesteding

Niet van toepassing.

Majeure risico's

De aanvraag brengt geen risico's met zich mee.

Beheer

De aanvraag en verdere afhandeling wordt uitgevoerd in nauwe samenspraak tussen de beleidsadviseur participatie en de financieel adviseur sociaal domein. Dit is onderdeel van de normale bedrijfsvoering.

Communicatie

De Raad wordt via de P&C-cyclus op de hoogte gesteld van het besluit van de toetsingscommissie.

Belanghebbenden

Voor sommige inwoners geldt dat zij alleen met loonkostensubsidie kunnen (blijven) werken bij een reguliere werkgever. Loonkostensubsidie (LKS) is voor de gemeente niet kostendekkend, maar heeft wel belangrijke maatschappelijke baten, zowel voor de inwoner als voor de werkgever. Ook gezien de huidige, krappe arbeidsmarkt is dat van belang. Het RIJK stimuleert de inzet van LKS dan ook, door het beschikbare landelijke budget voor LKS jaarlijks te verhogen. Door in te zetten op LKS, vergroot de gemeente Texel de kans dat zij in de toekomst een hoger aandeel van het LKS-budget ontvangt. De tekorten op de BUIG kunnen hier mogelijk (gedeeltelijk) door worden opgevangen.

Structuurvisie / Omgevingsvisie

De gemeente hecht er veel waarde aan dat iedereen op het eiland naar vermogen actief meedoet aan de samenleving. Ook de Texelaars die (nog) geen betaald werk hebben.

Relevante wet- en regelgeving of jurisprudentie

Besluit Participatiewet, artikel 10, lid 1d

Aanleiding / Voorgeschiedenis / Eerdere besluiten

Uit de jaarrekening 2024, halfjaar rapportage en de jaarrekening 2025 zien we dat er een begrotingstekort is voor de BUIG. De financiële middelen die in de begroting staan, zijn ook de daadwerkelijke financiële middelen die de gemeente Texel van het RIJK ontvangt. In de jaarrekening 2025 staat onder begroot € 2.563.142 de definitieve BUIG uitkering 2025. Naast dat wij zelf geconstateerd hebben dat er een financieel tekort is, is de gemeente Texel actief benaderd door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om een aanvraag te doen. Landelijk is eveneens de trend zichtbaar dat kleine gemeenten relatief vaker een tekort hebben op de BUIG dan grotere gemeentes. Dit heeft met de manier van financieren te maken.

(Concept / Voorgenomen)

Raadsbesluit

Zaaknummer 3753930

Aanvraag vangnetuitkering

Doelenboom

Programma 6 Zorg voor elkaar

De raad van de gemeente Texel:

gelezen het advies van burgemeester en wethouders;

gehoord de raadscommissie;

Overwegende

- Dat de gemeente Texel vanwege het tekort op het BUIG-budget in aanmerking komt voor een uitgebreide vangnetuitkering van € 170.331.
- Dat een verzoek van het college tot vangnetuitkering voor het nieuwe uitgebreide vangnet volgens artikel 10, eerste lid, onderdeel d, Besluit Participatiewet de instemming van de gemeenteraad moet hebben.
- Dat de gemeenteraad inzicht heeft gekregen van de door het college genomen maatregelen, namelijk:
 - het beperken van de instroom in de bijstand en
 - het vergroten van de uitstroom, door mensen waar mogelijk naar duurzaam werk te begeleiden
- Dat de gemeenteraad met de instemming vaststelt dat het college inzicht heeft gegeven in de maatregelen die het heeft getroffen om het tekort te reduceren.
- De instemming is pas geldig indien de verklaring aan de raad is aangeboden in de vorm van het door de minister vastgestelde aanvraagformulier dat als bijlage bij de stukken is gevoegd.

Besluit

1. De gemeenteraad stemt in met de verklaring in het aanvraagformulier waarin het college aangeeft welke maatregelen zij heeft getroffen om het tekort op het BUIG-budget te reduceren.

Vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30-06-2026,

Bijlagen

1. Aanvraagformulier vangnetuitkering

Raadsbesluit van : Aanvraag vangnetuitkering

De griffier,

De voorzitter,